

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 377.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15322068>

Ефективність педагогічних умов підготовки фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів у початковій школі

Сороколита Ольга Володимирівна

викладач Івано-Франківського фахового коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 76018, Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1, Україна, olha.sorokolita@pnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-5057-0656>

Михайлишин Галина Йосипівна

доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, Україна, halyna.mykhailyshyn@pnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-7038-057X>

Прийнято: 15.04.2025 | Опубліковано: 29.04.2025

Анотація. Концепція «Нова українська школа» передбачає побудову освітнього процесу за інтеграційним підходом. Одним із напрямків його реалізації є впровадження інтегрованих курсів. У статті виокремлено педагогічні умови підготовки фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів. Здійснено експериментальну перевірку ефективності запропонованих умов.

Готовність майбутніх фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів у початковій школі запропоновано оцінювати за допомогою трьох критеріїв – мотиваційного, когнітивного і діяльнісного.

Для діагностики за мотиваційним критерієм використано тестування за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (автори А. Реан, В. Якунін), яке передбачає якісний аналіз провідних мотивів початкової діяльності. Тестування рівня когнітивного критерію проведено за розробленим опитувальником, який дозволив виявити теоретичні знання з інтеграції. Рівень показників діяльнісного критерію змірся в основному в процесі проходження практики.

Порівнюючи вхідний стан готовності студентів до викладання інтегрованих курсів, на констатувальному етапі встановлено, що: більше половини студентів з пониженою мотивацією до впровадження інтеграції в освітній процес; переважає середній рівень обізнаності про освітню інтеграцію в початковій школі; спостерігається середній та низький рівень здатності до практичної реалізації інтеграції в освітній процес.

Після реалізації запропонованих педагогічних умов у рамках побудованої структурно-функціональної моделі підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Початкова освіта» до викладання інтегрованих курсів на контрольному етапі педагогічного експерименту зафіксовані суттєві позитивні зміни в експериментальній групі порівняно з контрольною групою респондентів: здобувачі освіти з експериментальної групи вдвічі частіше демонстрували високий рівень підготовки за всіма критеріями; середній рівень в обох групах проявлявся майже з однаковою частотою; низький рівень в експериментальній групі проявлявся рідше порівняно із представниками контрольної групи на 15,38% за мотиваційним критерієм, на 11,94% – за когнітивними показниками, на 10,33% – в практичній реалізації інтегративного

підходу в освітній процес. За допомогою критерію Пірсона підтверджено, що ці відмінності статистично значущі.

Ключові слова: фаховий молодший бакалавр, інтегровані курси, професійна підготовка, початкова школа, педагогічні умови.

Effectiveness of Pedagogical Conditions for Training Professional Junior Bachelors for Teaching Integrated Courses in Primary School

Sorokolita Olha

Teacher of Ivano-Frankivsk Professional College Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, 1 Bandera str., Ivano-Frankivsk, Ukraine,
olha.sorokolita@pnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-5057-0656>

Mykhailyshyn Halyna

Doctor of Philosophy Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, 57 Shevchenka str., Ivano-Frankivsk, Ukraine,
halyna.mykhailyshyn@pnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-7038-057X>

Abstract. *The concept of the “New Ukrainian School” provides for the construction of an educational process using an integration approach. One of the directions of its implementation is the introduction of integrated courses. The pedagogical conditions for the preparation of junior professional bachelors for teaching integrated courses are identified. An experimental test of the effectiveness of the proposed conditions is carried out.*

The readiness of future junior professional bachelors for teaching integrated courses in primary school is proposed to be assessed using three criteria - motivational, cognitive and activity.

For diagnostics by the motivational criterion, testing was used according to the method "Study of the motives of students' educational activity" (authors A. Rean, V. Yakunin), which involves a qualitative analysis of the leading motives of primary activity. Testing of the level of the cognitive criterion was carried out using a developed questionnaire, which allowed to identify theoretical knowledge of integration. The level of indicators of the activity criterion was measured mainly in the process of passing the practice.

Comparing the initial state of students' readiness to teach integrated courses, at the ascertaining stage it was established that: more than half of the students have a low motivation to implement integration into the educational process; the average level of awareness of educational integration in primary school prevails; there is an average and low level of ability to practically implement integration into the educational process.

After implementing the proposed pedagogical conditions within the framework of the constructed structural and functional model of training of professional junior bachelors in the specialty "Primary Education" for teaching integrated courses, at the control stage of the pedagogical experiment, significant positive changes were recorded in the experimental group compared to the control group of respondents: students from the experimental group demonstrated a high level of training according to all criteria twice as often; the average level in both groups was manifested with almost the same frequency; The low level in the experimental group was manifested less often compared to the representatives of the control group by 15.38% according to the motivational criterion, by 11.94% - according to cognitive indicators, by 10.33% - in the practical implementation of the integrative approach in the educational process. Using the Pearson criterion, it was confirmed that these differences are

statistically significant. Utilize syntactic constructions typical of scientific documents, steering clear of complex grammatical structures. Employ terminology standard in foreign specialized texts, particularly in sociology, economics, etc. Maintain consistency in terminology between the abstract and the main text of the article.

Keywords: *professional junior bachelor, integrated courses, professional training, primary school, pedagogical conditions.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. (Вступ). Концепція «Нова українська школа» декларує впровадження інтегрованого навчання, бо воно «сприяє тому, що учні отримують цілісне уявлення про світ, адже вивчають явища з точки зору різних наук та вчаться вирішувати реальні проблеми за допомогою знань з різних дисциплін» [8]. Майбутній вчитель повинен бути готовим до викладання інтегрованих курсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури). Н. Кічук вважає, що «за сучасних умов реалізації Концепції «Нова українська школа» педагогічно доцільно констатувати про актуалізацію принципу інтегрованості» [6, с.46]. Ця теза узгоджується з думкою М. Ковальчук, що «інтеграція як процес створення цілісної і багатовимірної картини світу сьогодні набуває статусу одного з провідних методологічних принципів освіти» [7]. О. Вознюк вбачає педагогічну інтеграцію необхідною умовою модернізації змісту освіти та вважає, що інтегративний підхід в освіті «покликаний на основі інтеграції окремих розвивальних ресурсів отримати надрезультат – нові системні властивості цілого – цілісну гармонійну людину, яка інтегрує особистісну, професійну та громадянську складові» [3, с.717].

Очевидно, що запровадження інтегрованого навчання стало деяким викликом для вчителя, бо «тоді й педагог повинен мислити інтегровано, бути

дослідником, менеджером, фасилітатором тощо та уміти співпрацювати зі здобувачем освіти» [1, с.8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У публікації [12] ми виокремили педагогічні умови підготовки фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів. Їх узагальнений варіант: 1) цілісність та системність підготовки майбутніх вчителів початкової школи із застосуванням інтегрованого підходу в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти; 2) використання інноваційних методик і технологій в теоретичній підготовці майбутніх фахівців та ефективна організація практичного навчання з можливістю реалізації набутих знань про інтеграцію в освіті; 3) формування професійної самосвідомості майбутніх педагогів за підтримки та менторства викладачів і провідних вчителів-методистів). Ці умови потребували експериментальної перевірки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Продемонструвати експериментальну перевірку ефективності визначених педагогічних умов підготовки фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів у початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Готовність майбутніх педагогів, які навчаються в коледжі, до викладання інтегрованих курсів у початковій школі, визначалась нами за трьома критеріями: мотиваційний (охарактеризовано через показники професійний інтерес, вмотивованість до професійного розвитку, ініціативність до впровадження інтегрованих курсів); когнітивний (показники теоретичні знання, аналітичні навички, креативність); діяльнісний (показники – це активне впровадження майбутнім педагогом інтеграції в навчальному процесі початкової школи; здатність до впровадження інноваційних підходів у навчання; вміння ефективно організувати навчальну діяльність учнів, створюючи їм умови для активної участі в міждисциплінарних завданнях) Дослідження ефективності

підготовки майбутніх педагогів до викладання інтегрованих курсів у початковій школі проводилось на експериментальній базі із закладів фахової передвищої освіти, в яких здійснюється підготовка фахових молодших бакалаврів зі спеціальності «Початкова освіта». Був розроблений пакет інструментарію, який містив анкети для визначення мотиваційно-ціннісного, знаннєво-когнітивного, діяльнісно-практичного компонентів готовності майбутнього вчителя початкових класів до викладання інтегрованих курсів. На констатувальному етапі в результаті проведеного дослідження були отримані і проаналізовані дані, які охарактеризували наявний стан підготовки студентів фахової передвищої освіти спеціальності «Початкова освіта» до викладання інтегрованих курсів. На формульовальному етапі дослідження відбувався процес поетапної реалізації окреслених педагогічних умов в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти. На кінцевому, узагальнювальному етапі, на основі результатів статистичної обробки емпіричних даних, отриманих на попередньому етапі експерименту, їх систематизації та комплексного аналізу за розробленими структурно-компонентною та критеріально-рівневою характеристиками досліджували ефективність запропонованих педагогічних умов.

Очевидно, що вмотивованість та цілеспрямованість відіграють значну роль у навчальній діяльності здобувачів освіти та формуванні їх до професійної реалізації. Н. Черняк професійну спрямованість особистості тлумачить «як інтегроване поняття, яке є компонентом загальної спрямованості особистості, безпосереднім чином пов'язане з мотиваційною сферою людини, яка формує вибіркоче позитивне ставлення до професії, особистісне прагнення застосовувати свої знання, досвід, здібності в галузі обраної професії та самореалізуватися в ній». [15, с.90]

Під професійною мотивацією студентів Р. Кириченко й А. Колодяжна пропонують розуміти «сукупність факторів і процесів, які спонукають і спрямовують їх до вивчення майбутньої професійної діяльності. Розвиток

позитивної мотивації до майбутньої професії можливий лише за наявності стійкої мотивації до навчальної та пізнавальної діяльності, які пов'язані з цією професією». [5, с.49-50]. Н. Черняк, узагальнивши дослідження багатьох вчених, обґрунтував дев'ять умов формування позитивних мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів [14, с.390].

Педагогічний фах вимагає особливих характеристик особистості, оскільки має вміти комунікувати з учнями, знати програмовий матеріал і володіти методиками його подачі. Крім цього, вчитель здійснює виховну діяльність, формує сучасного громадянина. Тому «майбутній педагог перш за все сам повинен відповісти собі на питання – чи готовий він психологічно до виконання такої важкої, складної, десь непередбачуваної професії, чи зможе він реалізувати себе у ній, досягти свого «акме», чи відповідає він, перш за все особистісним характеристикам і вимогам до цієї професії». [4, с.55]. Очевидно, що «мотивація лежить в основі наскрізної компетентності «вміння вчитися» та здатності до саморозвитку, самоосвіти» [11, с.5].

Для діагностики мотивації ключовими показниками можна обрати інтерес до навчання та професії; перспективи кар'єрного росту; потреба в самореалізації; ставлення до педагогічної діяльності; взаємодія та комунікація з учнями; готовність до інновацій та постійного розвитку; особистісні прагнення і цілі.

Для студентів 3-4 курсів запропонували тестування за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А. Реан, В. Якунін), яке передбачає якісний аналіз провідних мотивів початкової діяльності. Аналіз результатів анкетування засвідчив, що пріоритетними під час навчання для студентів є з однієї сторони матеріальний мотив – отримання стипендії (77.3%), але водночас і прагнення стати висококваліфікованим фахівцем (77.3%) та на перспективу забезпечити успішність у майбутній професійній діяльності (71.8%). Таким чином, студенти в процесі навчальної діяльності найбільше зорієнтовані на високоякісну фахову підготовку із перспективою на успіх у професійній кар'єрі.

Зважаючи на складний воєнний час, важливим для них є можливість матеріального забезпечення, тим більше, що понад 80% навчаються на державній формі. Водночас, вмотивованість отримання диплома свідчить про актуальність на ринку праці фахівців освітнього рівня фаховий молодший бакалавр. Хоча навчально-пізнавальний мотив «набути глибокі і міцні знання» обрали вагомим для себе менше респондентів, водночас їх більше половини з опитуваних, що можна тлумачити як важливість теоретичної підготовки. Але враховуючи показники мотиватора «стати висококваліфікованим фахівцем», ми отримали сигнал про потребу підсилення практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

За розробленою нами анкетною ми опитали студентів задля виявлення їх вхідного рівня вмотивованості до впровадження інтеграційних процесів в освіті. Показниками мотиваційного критерію нами обрано професійний інтерес, вмотивованість до професійного розвитку, ініціативність до впровадження інтегрованих курсів. Отримані результати продемонстрували, що у студентів досить низький інтерес до інтеграції в освіті (71,82%), високий інтерес показали близько 5%, помітний інтерес проявили близько четвертої частини опитуваних. На нашу думку, це зумовлене тим, що у здобувачів освіти відсутній практичний досвід впровадження інтеграції, а тому і слабке розуміння її значення в освітньому процесі для формування всесторонньо розвиненої особистості.

Як показують результати, майже половина опитуваних проявляє слабкий інтерес до професійного розвитку в питаннях інтеграції в освіті. Проте високий запит до саморозвитку більш ніж в три рази перевищив показник високого професійного інтересу з інтеграції прояв втричі більший (15,45% порівняно з 4,55%). Для підвищення професійного інтересу до інтеграції в початковій освіті ми провели ряд воркшопів з вивчення нових методик і педагогічних технологій для ефективної інтеграції навчальних предметів

Ініціативності студентів до впровадження інтеграційних технологій спостерігалась на середньому рівні (близько 53,33%), що засвідчує їх готовність до інновацій, водночас здебільшого студенти відзначили потребу в підтримці їх ініціатив з боку викладачів. Для підсилення вмотивованості здобувачів освіти до професійного розвитку в напрямку застосування інтеграційних технологій ми запропонували низку онлайн тренінгів з питань інтеграції. Зобов'язували їх брати участь у вебінарах, лекціях, воркшопах, під час яких розглядалися питання інтеграції. Результати таких навчань зарахували студентам як неформальну освіту на підставі отриманих сертифікатів.

Для успішного впровадження інтеграції в освіту, читання та розробки інтегрованих курсів вчитель насамперед повинен знати види інтеграції, методи і форм їх впровадження, оволодіти навичками організації навчання на засадах інтеграції, як того вимагає Концепція Нової української школи. Водночас вчитель повинен вміти аналізувати, спонукати до роздумів та аналізу молодших школярів. Зважаючи на вік учнів початкової школи, вчитель має доступно та цікаво подавати матеріал, проявляти при цьому творчість, тобто бути креативним і зрозумілим для своїх вихованців. Тому показниками *когнітивного критерію* оцінки підготовки майбутнього педагога до читання інтегрованих курсів в початковій школі ми обрали теоретичні знання, аналітичні навички й креативність. Тестування засвідчило, що теоретичні знання із основ інтеграції та її впровадження в освітній процес у студентів недостатній:, оскільки більше половини з них показали низький рівень знань.

Погоджуємось з думкою О. Ящук, що «когнітивний критерій відображує повноту й дієвість знань у процесі виконання різних видів професійної діяльності» [16, с.225]. Для успішної побудови навчального процесу на інтеграційній основі, аналізу можливостей поєднання тем з різних навчальних курсів, гармонійного синтезу різних освітніх галузей вчитель повинен вміти критично мислити, володіти аналітичними навичками.

Навчальна діяльність з молодшими школярами буде ефективною тільки, коли вчитель буде креативним. Як стверджує Т. Пащенко, «креативність – здібність людини, яка виявляється в реалізації її творчого начала при створенні певного продукту» [10, с.13]. Важливості творчого начала в роботі вчителя, особливо в початковій школі, та ознакам прояву креативності й методам її діагностики присвячено значна кількість публікацій (Антонова, 2014; Вельдбрехт і Бурлачук, 2010; Корольова, 2012; Марусинець, 2010; Моляко, 2006; Павленко, 2015; Савченко, 1999; Терещенко, 2018; Хамм, 2012; Холодна, 2001, Guilford, 1950; Kuznetsova, 2019; Stain, 1988; Torrance, 1974; та ін.). Зокрема О.О. Вельдбрехт і Л.Ф. Бурлачук обґрунтували, що «інтелект та творчість виконують різні функції в адаптації до середовища. Оптимальним є їхнє гармонійне поєднання» [2]. До складових креативного викладання В. Павленко відносить «подачу сучасного матеріалу в широкому контексті, встановлення міжпредметних зв'язків, застосування мультимодального підходу, здатність надихати й цінувати учнів, заохочення їх до активної, емоційної взаємодії». [9, с.148]. Чинниками креативності науковиця вважає «чіткість і гнучкість мислення; чутливість до проблем; оригінальність; винахідливість; конструктивність».

За допомогою тесту «Діагностика творчого потенціалу та креативності» ми визначили рівень креативності здобувачів освіти на початковому етапі. Респонденти проявили середній рівень креативності, що засвідчує їх готовність до цікавої організації освітнього процесу для молодших школярів.

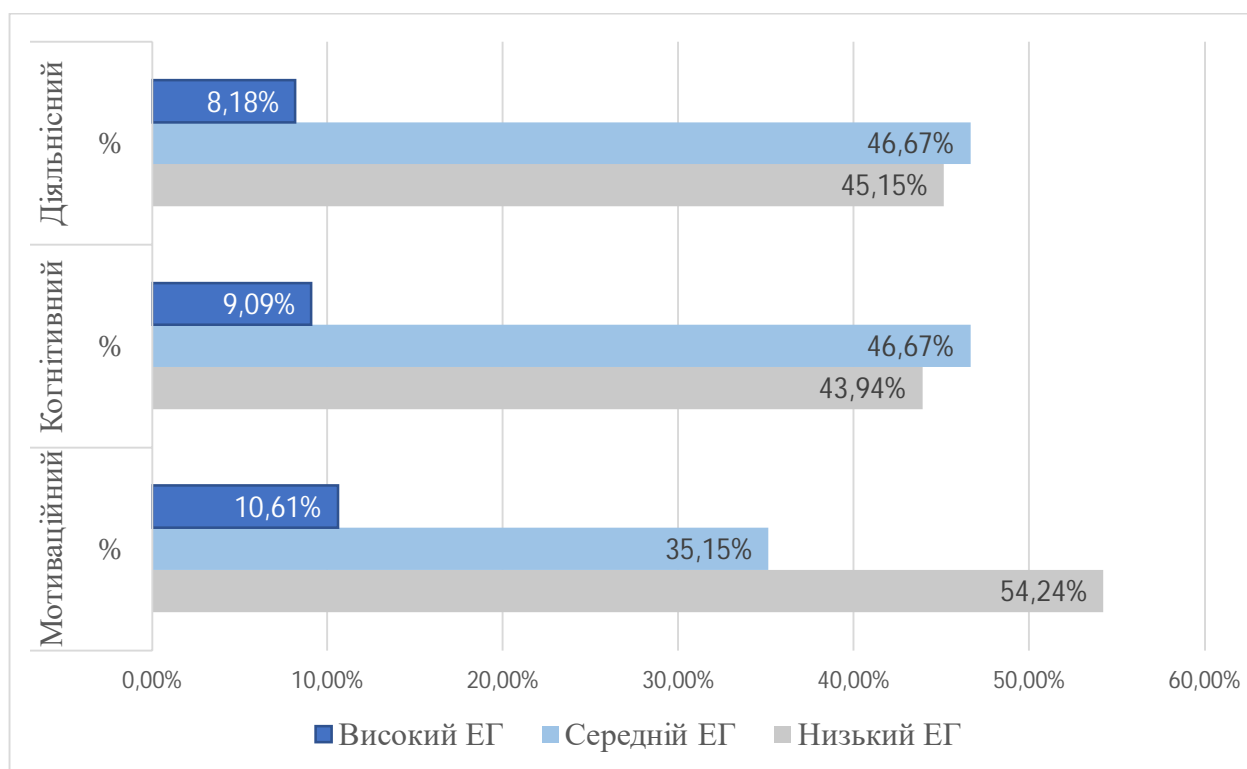
При дослідженні нашої педагогічної проблеми діяльнісний критерій характеризує активне впровадження майбутнім педагогом інтеграції в навчальному процесі початкової школи через самостійну розробку і проведення інтегрованих уроків, міждисциплінарних проєктів, які сприяють комплексному розвитку молодших школярів; здатність до педагогічних експериментів і впровадження інноваційних підходів у навчання; здатність ефективно

організувати навчальну діяльність учнів, створюючи їм умови для активної участі в міждисциплінарних завданнях. На думку М. Фіцули, «діяльнісний критерій відображає прояв професійних умінь та навичок, апробованих в дії» [13]. Організаційні навички студенти проявили переважно на середньому рівні. Водночас високий рівень інноваційності виявлено в 15% респондентів.

Усереднені дані по показниках за кожними критерієм наведено на (рис.1).

Рисунок 1.

Загальні дані рівня підготовки експериментальної групи до викладання інтегрованих курсів в початковій школі.

Фактично констатувальний етап експерименту виявив слабку вмотивованість до освітніх інтеграцій, слабкі знання та практичний досвід викладання інтегрованих курсів, що обґрунтувало актуальність покращення даної ситуації. Для цього на формульовальному етапі педагогічного експерименту здійснено апробацію педагогічних умов, які описано в [12] і побудованої моделі підготовки майбутніх вчителів початкової школи на рівні фахового молодшого

бакалавра до якісного викладання та проєктування інтегрованих навчальних курсів для молодших школярів.

На формувальному етапі педагогічного експерименту відбувався процес поетапної реалізації визначених педагогічних умов при підготовці майбутніх вчителів початкових класів. Спочатку використовувались методи, спрямовані на привернення уваги студентів до інтеграційних процесів в початковій освіті, формування в здобувачів освіти позитивного ставлення до них. Найважливіше донести до студента, що однією із реформаторських ідей запровадження концепції Нової української школи є саме інтегративний підхід. Бо «інтегративний підхід до викладання є важливим, адже під час надання й одержання освіти потрібно вміти поєднувати, аналізувати знання, застосовуючи різноманітні навички» [25, с.11]. І серед його переваг – «зменшення кількості предметів за рахунок інтегрування, паралельне одержання знань, застосування сучасних форм і методів проведення уроку, здатність критично осмислювати подане явище з різних кутів наукового надбання, співпраця учитель-учень та інші». [25, с.11].

Для покращення мотивації студентів до викладання інтегрованих курсів (мотиваційний критерій) ми запропонували також включити в курс «Вступ до спеціальності» (6 семестр) додаткову інформацію (з посиланням на праці провідних вчених-педагогів) про інтеграцію в освіті та переваги впровадження інтегрованих курсів в освітній процес початкової школи. У такий спосіб ми зреалізували першу педагогічну умову.

При обговоренні оновлення освітньо-професійної програми «Початкова освіта» в Івано-Франківському фаховому коледжі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника для посилення знань з інтеграції (когнітивний критерій) нами запропоновано теми з освітньої інтеграції включити в силабуси нормативних дисциплін:

Теорія і методика мовно-літературної освітньої галузі:

1.Методика проведення інтегрованих уроків у початковій школі .

2. Реалізація ротаційних моделей «Щоденні 5» на уроках української мови в умовах інтегрованого навчання.

Методика навчання математичної освітньої галузі:

1.Сучасний урок математики в початковій школі. Інтегровані уроки в процесі вивчення математичної освітньої галузі.

Теорія та методика природничої освітньої галузі

1.Завдання природничої освітньої галузі та її місце в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Принципи відбору навчального матеріалу з природничої освітньої галузі в початковій школі.

2.Інтегровані уроки в процесі вивчення природничої освітньої галузі

Крім цього рекомендовано практикувати активно застосовувати методи інтеграції в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти через проведення інтегрованих занять, тематичних днів і тижнів, міждисциплінарних навчальних заходів.

Розроблено та впроваджено тренінг для студентів - майбутніх учителів початкової школи – на тему «Інтегровані уроки в початковій школі: інноваційні методи та форми». Під час цього тренінгу студенти отримали інформацію про: 1) принципи проведення інтегрованих уроків; 2) етапи підготовки інтегрованого уроку; 3) структуру інтегрованого уроку. Знаковою щодо результативності тренінгу є рефлексія студентів. Переважаючими були такі відповіді: «тренінг став для мене справжнім відкриттям у світі сучасних освітніх технологій», «найбільше вразило практичне застосування інтегрованого навчання через цифрові інструменти, що значно підвищує рівень мотивації та зацікавленості учнів», «особливо корисними були методики інтерактивних платформ та гейміфікації, які сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей учнів», «практичні вправи під час тренінгу допомогли закріпити теоретичний матеріал та показали, як ефективно інтегрувати сучасні технології у навчальний

процес», «інтерактивні вправи сприяли активному залученню до навчального процесу та розвитку креативності», «інтегровані уроки – це чудовий спосіб зробити навчання цікавішим та ефективнішим», «тренінг надав змогу не лише дізнатися про новітні освітні технології, а й усвідомити їхню важливість у сучасній школі» тощо.

За нашою пропозицією в освітньо-професійну програму «Початкова освіта» введено як нормативні освітню компоненту навчальний курс Технологія інтегрованого навчання у початковій школі («Я досліджую світ»). Предмет вивчення цієї навчальної дисципліни: теоретичні та методичні засади організації інтегрованого навчання у початковій школі, процес та особливості застосування сучасних освітніх технологій при вивченні інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Мета вивчення навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів фахової передвищої освіти з методичними засадами організації інтегрованого навчання у початковій школі, з сучасними педагогічними технологіями навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та шляхами їх застосування в умовах нової української школи. Основні цілі вивчення дисципліни: формування у майбутніх фахівців початкової освіти професійної компетенції щодо організації інтегрованого навчання молодших школярів, володіння практичними навиками застосування інноваційних педагогічних технологій та процесом формування цілісної картини світу молодшого школяра засобом інтеграції різних освітніх галузей при вивченні інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Застосування педагогічних умов, які сприяють посиленню підготовки студентів коледжів – майбутніх учителів початкової школи – до викладання інтегративних курсів, використання переваг інтегративного підходу в освіті, може мати позитивний вплив на підготовку фахівців майбутніх вчителів до формування цієї компетентності у молодших школярів. Адже після реалізації запропонованих педагогічних умов у експериментальній групі на 20,30% зріс прояв високої вмотивованості до впровадження інтеграційних процесів в освіті і

на 15,15% - середній рівень, що вдвічі більше порівняно з зростанням проявів цих рівнів у контрольній групі.

Проведення вебінарів, тренінгів збагатило студентів експериментальної групи знаннями про інтеграцію в освіті та важливістю впровадження інтегрованих курсів уже на початковому рівні освіти, особливість їх проведення для молодших школярів. Тестування засвідчило, що сукупне зростання високого та середнього рівня проявів знаннєвого критерію в експериментальній групі на 12,54% вище, ніж в контрольній, і динаміка покращення показників вдвічі більша.

Студенти експериментальної групи вдвічі більше проявили стійкий інтерес до впровадження інтегративного підходу в практичній діяльності вчителя (високий рівень у 40,91%) та прагнення до інновацій (36,36% студентів експериментальної групи і високо вмотивовані до інновацій, що вдвічі більше, ніж в контрольній групі).). Водночас організаційні навички в обох групах спостерігаються на однаковому рівні.

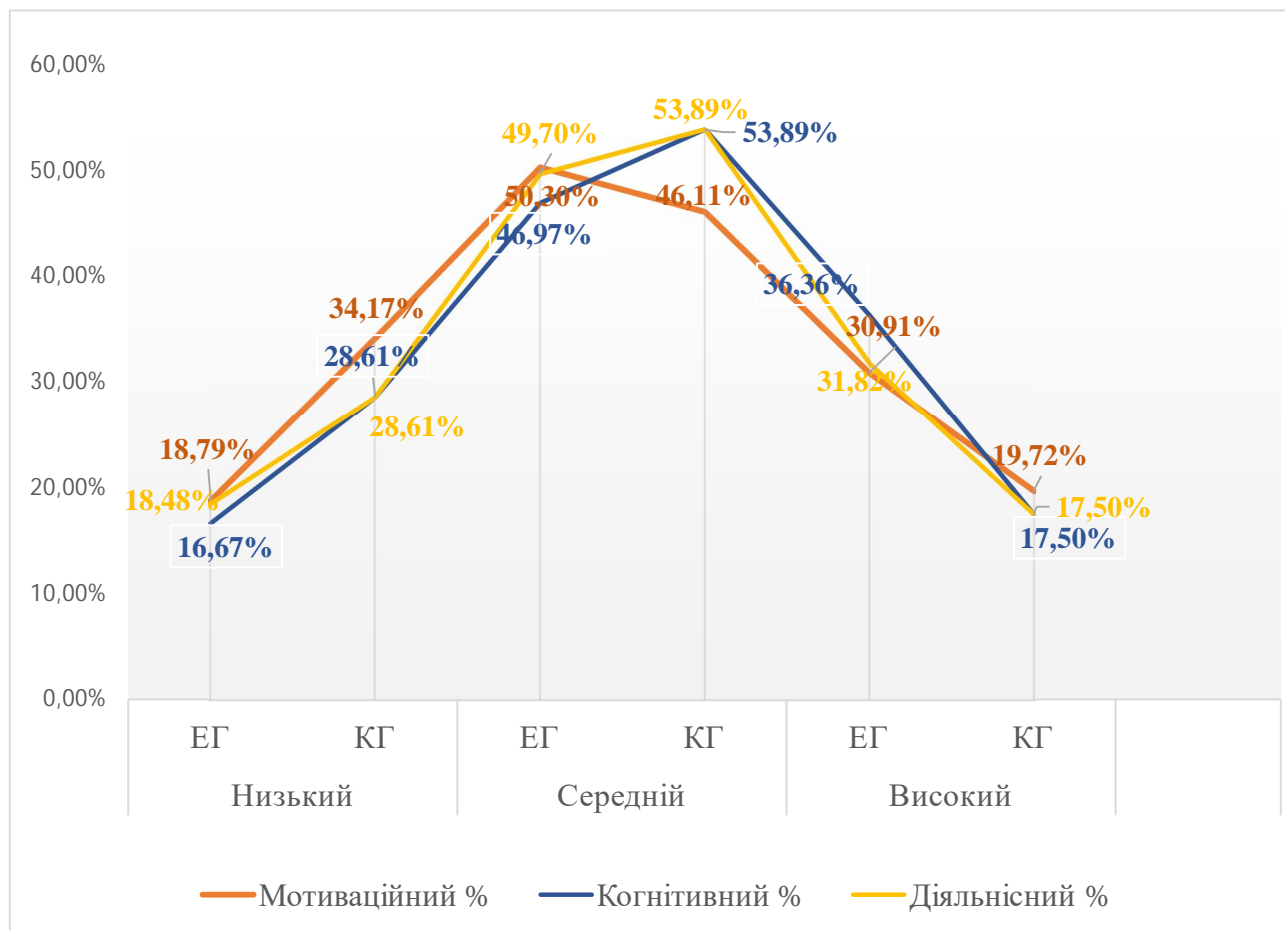
Усереднені значення прояву діяльнісного критерію в обох групах показали, що у студентів експериментальної групи загалом втричі більше зріс найвищий прояв показників діяльнісного критерію, що пояснюється впливом тренінгів з методів інтеграції та дієвих настанов викладачів й учителів-методистів щодо практики.

Порівняння рівнів прояву мотиваційних, знаннєвих та діяльнісних характеристик студентів обох груп зображено на рис.2.

Спостерігається відмінності у проявах різних рівнів у групах за всіма критеріями: ЕГ, порівняно з КГ, рідше показувала найнижчий рівень на 15,38% за вмотивованістю до впровадження інтеграції, на 11,94% - за когнітивними показниками, на 10,33% - в практичній реалізації інтеграційного підходу в освітній процес. Середній рівень в обох групах проявлявся майже за однаковою частотою (у середньому відмінність 5% з маржою в 2%).

Рисунок 2.

Порівняння підготовки студентів до читання інтегрованих курсів на формульовальному етапі.

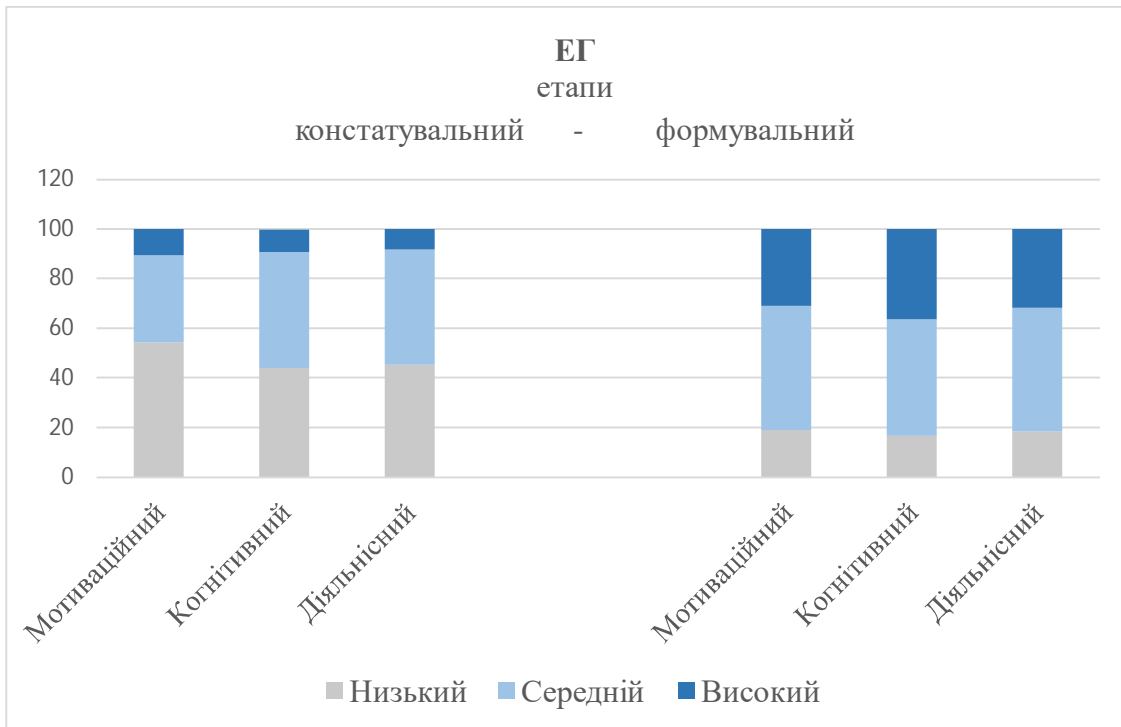

Таким чином, очевидні суттєві відмінності в динаміці змін за кожним критерієм у групах. Перевіркою за критерієм Пірсона встановлено з рівнем значущості $\alpha=0.05$, що рівні підготовки до викладання інтегрованих курсів в початковій школі студентів двох груп відмінні в статистичному середньому.

Ефективність запропонованих педагогічних умов формування готовності фахових молодших бакалаврів спеціальності «Початкова освіта», які реалізуються за побудованою структурно-функціональною моделлю, доводить і візуальний порівняльний аналіз результатів констатувального і формульовального етапів педагогічного експерименту (рис.3.)

Рисунок 3

Порівняння рівнів підготовки студентів до читання інтегровних курсів в початковій школі (до і після експерименту).

Джерело: власна розробка авторів

Отже, на контрольному етапі педагогічного експерименту зафіксовані суттєві позитивні зміни в експериментальній групі порівняно з контрольною групою респондентів: здобувачі освіти з експериментальної групи вдвічі частіше демонстрували високий рівень підготовки за всіма критеріями; середній рівень в обох групах проявлявся майже за однаковою частотою (у середньому відмінність 5% з маржою в 2%); низький рівень в експериментальній групі проявлявся рідше порівняно із представниками контрольної групи на 15,38% за мотиваційним критерієм, на 11,94% – за когнітивними показниками, на 10,33% – в практичній реалізації інтегративного підходу в освітній процес. За допомогою критерію Пірсона підтверджено, що ці відмінності статистично значущі.

Висновки. На основі результатів експериментального дослідження підтверджено ефективність впровадження педагогічних умов підготовки

майбутніх фахових молодших бакалаврів до викладання інтегрованих курсів у початковій школі.

Отримані результати будуть корисними для подальшого послідовного вдосконалення теорії та збагачення практики професійної підготовки науковцями, викладачами закладів фахової передвищої та вищої освіти, аспірантами, студентами, вчителями початкової школи.

Список використаних джерел

1. Васильченко, Л., & Шацька, Н. (2023). Аналіз готовності педагогів базової середньої освіти до запровадження інтегративного підходу в освітній процес. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11(4), 6–12. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i4-001>

2. Вельдбрехт О.О., Бурлачук Л.Ф. (2010) Зв'язок креативності з інтелектом в структурі загальної обдарованості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія. Педагогіка. Соціальна робота*. Т.1 С. 15-18.

3. Вознюк О.В, (2013) Знаннева інтеграція як основа інтердисциплінарності педагогіки. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny / Pod red. Z.Szaroty, F. Szioska. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologi Eksploatacji*, 2013. S.707-717.

4. Гуртовенко, Н. (2017). Критерії оцінки, показники та рівні психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної самореалізації. *Психологічний часопис*, 3(4), 53–65. URL: <https://doi.org/10.31108/1.2017.4.8.5>

5. Кириченко Р., Колодяжна А. (2021) Психологічне дослідження навчально-професійної мотивації майбутніх педагогів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. Вип.13 (58). С.48-59.

6. Кічук Н. (2020) Здатність до різновекторної і багаторівневої інтеграції як інтегральна компетентність успішного вчителя нової української школи. *Вища*

освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. С.45-49.

7. Ковальчук М. Б. (2019) Методологічні проблеми інтеграційних процесів в освіті *XLVIII Науково-технічна конференція підрозділів Вінницького національного технічного університету*. Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/27081>

8. *Нова українська школа*. Теги на сайті МОН. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola?&type=all&tag=nova-ukrainska-shkola>

9. Павленко В. В. (2015) Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць*: за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. С. 145– 150.

10. Пащенко Т. М. (2018) Готовність педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім.Олександра Довженка*. Педагогічні науки. Вип. 2(2). С. 10-16.

11. *Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства* : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.

12. Сороколита, О. В., & Михайлишин, Г. Й. (2024). Підготовка у фахових коледжах майбутніх вчителів до інтеграції в початковій школі. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13218652>

13. Фіцула М. (2000) *Педагогіка*: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ: Академія. 544 с.

14. Черняк Н.О. (2013). Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 38–39, 388–393. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piro_2013_38-39_63

15. Черняк Н. О. (2014) До питання формування професійної спрямованості майбутніх фахівців. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. № 2. С. 87–91.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2014_2_16

16. Ящук О. М. (2018) Сутність і критерії підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь молодших школярів. *Педагогічний альманах. Вип. 37. С. 222-227.*